مشکل فرساینده‌ی معوقه‌ها در صندوق‌های قرض‌الحسنه

احمد شریف‌زاده
کارشناس ارشد برنامه‌ریزی

(قسمت دوّم)

همچنان که در شماره‌ی قبل اشاره کردیم یکی از مسائل مهم و اساسی هر صندوق قرض‌الحسنه‌ای روبه‌روشدن با وام گیرندگانی است که بنا به هر دلیلی به تعهّد خود وفادار نبوده در زمان‌های تعیین شده اقدام به پرداخت اقساط خود نمی‌نمایند.بدون شک تعدّد و تکثّر اینگونه افراد به تدریج برای تداوم فعّالیّت صندوق‌ها مشکل‌آفرین شده،به گونه‌ای که ممکن است نهایتاً به تعطیلی این امر خیر و خداپسند و خاموشی چراغی که الحق گره‌گشای مثبت و مؤثّری است بینجامد.

از اینرو برای حفظ این شعله‌ی فروزان و مقدّس (قرض‌الحسنه) که در واقع اطاعت امر خدای سبحان است شایسته است وام گیرندگان محترم عنایت لازم را داشته باشند که هرگونه کوتاهی و سهل‌انگاری در بازپرداخت دَین نزد خدای متعال و اولیای دین علیهم‌السلام با عقوبتی سنگین همراه است و مرور احادیث مربوط به این امر با دلالتی آشکار گویای شومی و بدفرجامی کوتاهی در ادای دَین(بدهی) است.تأمّل در این احادیث شریف معصومین علیهم‌السلام و درک حقایق آن، بسیار تکان دهنده و عبرت‌آموز است.عزیزانی که در امور خیر دستی دارنسد و علاقه‌مند به گره‌گشایی از امور بندگان خدایند به این نکته قطعاً عنایت دارند که ترویج امور خیر فقط با زمینه‌سازی فرهنگی به بار می‌نشیند و موجب رشد و کمال جامعه می‌گردد در غیر این صورت ممکن است عکس مقصود حاصل شود.از شما خوانندگان گرامی دعوت می‌کنیم مقاله‌ی ذیل را با عنایت کامل مطالعه فرمایید.

در بین کسانی که به لطف خدای سبحان از مزیّت ثروت،نعمت و مکنتی برخوردارند فقط عدّه‌ی قلیلی‌اند که قلباً شوق به انفاق دارند و دستگیری از درماندگان و یاری رساندن به محرومان و غمزدایی از غریبان و دردمندان و غمزدگان را وظیفه‌ی الهی، انسانی خود می‌دانند و کوتاهی در انجام آن را خسران و بلکه گناهی بزرگ برای خود به حساب می‌آورند.اینان در خلوت و جَلوَت زبان حالی دارند و با معبود بی همتای خود قال و مقالی.در هر حسالی قدردان نعمت‌های بیکران اویند و معمولاً چنین می‌گویند:**خدایا خداوندا!** صمیمانه و خاضعانه تو را شاکر و سپاسگزاریم که در بین بندگان خود این لیاقت را به ما هم کرامت فرمودی که بخشی از دارایی خود را(که در واقع امانتی از جانب تو نزد ماست)برای گره‌گشایی از امور مؤمنین گرفتار اختصاص دهیم و اقرار داریم که در این بزم آن کس مقرّبتر و موفّق‌تر است که قصد او خالص‌تر و نیّت او سالم‌تر باشد و از طرفی هم اذعان داریم که لطف این امر خیر و برکت‌آفرین به آن است که مداوم باشد و نه تنها تداوم بلکه به تناسب گسترده‌تر شدن مشکلاتِ عیال‌الله تقویت و توسعه یابد.

البتّه تداوم و تقویت امر قرض‌الحسنه مستلزم توجّه به نکاتی چند است که اگر عزیزانی که یاوران مخلص این

امر خیرند به آن توجّه داشته باشند بدون هیچ تردیدی می‌توان دامنه‌ی خدمات قرض‌الحسنه را وسعت بیشتری بخشید و به وسیله‌ی آن غبار غم‌هایی را از چهره‌ها زدود، دل‌های فراوانی را شادمان کرد و گره‌های کور بی‌شماری را از زندگی مردم مسلمان به قصد جلب خشنودی حضرت ولیّ عصر امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف باز کرد و در نتیجه برگ سبزی را به سرای باقی خود فرستاد که فرموده‌اند از جمله اسمای روز قیامت "یوم الحسرة" است. هر چه انسان در این دنیا اندوخته‌ی معنوی داشته باشد باز هم حسرت می‌خورد چرا بیشتر همّت و تلاش نکرده است.

برای بقا، پویایی و گسترش خدمات صندوق قرض‌الحسنه آنچه مسلّم و عقلایی است حفظ ارکان صندوق است که موضوع معوّقه در این رابطه یک رکن مهم و قابل ملاحظه است که اگر بر نامه‌ریزی دقیقی در این خصوص اِعمال نشود در بلند مدّت اساس کار خیر را متزلزل بلکه با مشکل مواجه خواهد کرد

به هر حال و **نخستین صدمه‌ی** آن اینکه:

خیّرین و افراد مستعدّ به خیر، اعتماد و اطمینان خود را از دست می‌دهند و بیش از آن که امیدوار به تقویت این حرکت الهی، انسانی باشند به چشم تردید به آن می‌نگرند و تدریجاً نیّت آنان هم در کمک‌رسانی و افزایش پشتیبانی سست شده به مرور روحیه و نشاط خود را در همراهی و همکاری این امور از دست می‌دهند و اینجاست که اصطلاحاً **ریشه‌ی کار خیر** سوخته می‌شود و خیّران از ادامه‌ی معاونت خود در این امور مأیوس می‌شوند و این دلسردی و بی‌اعتمادی. زیان و آفت بزرگی برای صندوق قرض‌الحسنه است که به راحتی قابل جبران نیست.

صدمه‌ی دیگری که بر اثر کوتاهی در دریافت معوّقه‌ها وارد می‌شود اینکه تدریجاً توان و امکان وام‌دهی، کاهش یافته و زمینه‌ی گسترش خیرات و مبرّات محدود می‌شود و این نگرانی اکنون وجود دارد که بر اثر کوتاهی در بازگشت معوّقه‌ها، عرصه‌ی این خدمات نورانی محدود و کمرنگ و از شعاع فعّالیّت آن کاسته شود و بدون شکّ هر گونه وقفه‌ای در اینگونه امور خیر یعنی بر خیل دردمندان و گرفتاران افزوده شدن و خدا را خوش نمی‌آید که بر اثر کوتاهی و سهل‌انگاری برخی از وام گیرندگان چراغ نورافشان و گرمی‌بخش قرض‌الحسنه کم نور شده به سبب آن جمعی از هم‌کیشان مسلمان ما همچنان اسیر مشکلات کوچک و بزرگ خود بوده قادر به حلّ و رفع آن نباشند.

صندوق قرض‌الحسنه الزهرا علیهاالسلام خداوند متعال را شاکر و سپاسگزار است که به یُمن عنایت حقّ تعالی و توجّهات ویژه‌ی ولی نعمت خود حضرت زهرا علیهاالسلام و نظر کیمیااثر مهدی آل محمّد عجّل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشّریف تاکنون توانسته است با همّت و همیاری صمیمانه‌ی اهل خیر ضمن حفظ اصول و ارکان صندوق و رعایت توازن در پرداخت و دریافت‌ها (به مدد تجارب سال‌های ستمادی) قدم‌های مؤثّر و مفیدی را برای یاری رساندن به نیازمندان مسلمان بردارد و این امید وجود دارد با تداوم حمایت، مساعدت و همدلی همه جانبه‌ی خیّران بزرگوار با رفع موانع گوناگون و افزایش توان صندوق موجبات گره‌گشایی هر چه بیشتر فراهم گردد. ان شاءالله

امّا نکته‌ای را که لازم است **خیّران گرامی** به آن عنایت

ویژه‌ای داشته باشند اینکه کمک‌های مالی،فکری و فیزیکی و امثال آن ضمن اینکه بسیار پسندیده و نیکو است امّا زمانی به بار می‌نشیند که با **امور فرهنگی** توأم گردد و در این صورت است که هدف تربیتی قرآن از انجام امور خیر محقّق می‌شود و خیّر به مراد معنوی خود می‌رسد. **ترویج و تبلیغ خوش‌حسابی و ادای به هنگامِ دَین و وفای به عهد و پیمان و فضیلت گره‌گشایی از گرفتاران و همین طور اجتناب و دوری از عهدشکنی،بدحسابی،تأخیر در ادای دَین،بی اعتنایی به مشکلات مردم یا خدای ناکرده کم‌توجّهی به حقّ‌النّاس اموری هستند که باید با شیوه و روش‌های گوناگون به گیرندگان وام تذکّر داده شود** که ذیلاً به برخی از این محورها اشاره‌ای گذرا خواهیم داشت.

چنین به‌نظر می‌رسد که **موضوع نیّت** در کیفیّت و کمیّت هر کاری مؤثّر است.نیّت خیر و مثبت علاوه بر جلب حمایت الهی موجب به ثمر رسیدن و شکوفایی آن می‌شود و این نکته‌ای است که در مکتب قرآن و اهل بیت علیهم‌السلام فراوان مورد تأکید قرار گرفته است و به عزیزانی که در این مورد دقّت لازم را ندارند باید با شیوه‌های خاصّ خود ابلاغ کرد که **نیّت پرداخت وام و به طور کلّی خوش‌حسابی موجب برکت،افزایش نعمت و زمینه‌ساز جلب عنایت حقّ تعالی می‌شود و به زندگی رونق و طراوت می‌بخشد و** سهل‌انگاری در ادای حقوق مردم علاوه بر مشکلات اخروی و بروز برخی نابسامانی‌ها موجب نکبت و درماندگی فرد کاهل نیز می‌گردد.

به خاطر داشته باشیم همّت و مساعدت شما عزیزان در باز گرداندن معوّقه‌ها به خزانه‌ی صندوق یقیناً مبشّر برکات گوناگون و زمینه‌ساز خدمات ارزشمندی برای صندوق و جامعه‌ی مخاطب قرض‌الحسنه خواهد بود که ذیلاً اشاره‌وار برخی از آثار مثبت آن ذکر می‌شود:

رفع مشکلات امور معوّقه از نظر اهمّیّت همتراز افتتاح حساب پس‌انداز و باجه‌ی دریافت،بلکه بالاتر از آن است،چراکه با این روش،اصل سرمایه مصون و محفوظ می‌ماند

۱. **بازگشت معوقه‌ها موجب افزایش اعتماد خیّرین و مستعدّین به خیر شده بر رونق و گسترش امور خیریّه** در سطح جامعه می‌افزاید.

۲. **به برکت فعّال بودن سنّت الهی قرض‌الحسنه،شادابی و شکوفایی حاصل از کار خیر سبب گردش سالم روابط انسانی و الهی می‌گردد و بازار رباخواران از خدا بی‌خبر و فرصت‌طلب کساد خواهد شد و امکان هرگونه تظاهر و خودنمایی را از آنان می‌گیرد و به بیان دیگر زمینه‌ی رشد انگل‌ها و میکروب‌های مهلک اجتماعی از جمله ریشه‌ی پلید ربا را حدود۳۵٪می‌خشکاند و این برای** دینداران دردآشنا و دلسوز نکته‌ی بسیار مهم و قابل تأمّلی است به‌ویژه با تأمل در آیه‌ی تهدیدآمیز قرآن کریم"فَأْذَنُوا بِحربٍ مِنَ الله"می‌توان به قبح عظیم و آثار شوم"ربا"در دنیا و آخرت پی برد.

۳. **بازگشت معوقه‌ها موجب رفع گرفتاری و خشنودی خاطر جمعی از بندگان خدا می‌شود که رضایت و خشنودی آنان بر اساس**

آموخته‌های دینی و مذهبی امر مهم و قابل اعتنایی است.فرموده‌اند: وقتی مؤمنی خشنود و شادمان می‌شود قبل از او خدای تعالی بعد رسول اکرم صلی الله علیه و آله سپس ائمّه‌ی معصومین علیهم السلام خوشحال می‌شوند و نهایتاً فرد مورد نظر،خشنود می‌شود.فهم این معرفت،مشوّق مؤثّری برای همگان خواهد بود که وقتی زمینه‌ی شادمانی فرد مؤمنی فراهم شد پیش از او خدا و اولیای او علیهم السلام خشنود شده‌اند و این فضیلت بزرگی برای افراد خیّر است و زمینه‌ی ترغیب افراد خیّر را به تحقّق هر چه بیشتر امور خیر فراهم می‌سازد.

نیّت پرداخت وام و به طور کلّی خوش‌حسابی موجب برکت،افزایش نعمت و زمینه‌ساز جلب عنایت حقّ تعالی می‌شود و به

٤. از دیگر برکات بازگشت معوّقه‌ها اینکه صندوق‌های قرض‌الحسنه زمانی قادر به انجام کارهای بزرگ و خدمات شایسته و فراگیر خواهند بود که از اقتدار و توان بالایی در حوزه‌ی مالی و اجرایی برخوردار باشند و این مهمّ حاصل نمی‌شود مگر با رعایت دو نکته: اوّل رعایت تقوای الهی که جلوه‌ی آن در آگاهی کامل،وجدان بیدار، انصاف، مروّت،مردم دوستی و خدمتگزاری به مردم ظاهر می‌شود و دوّم: رعایت نظم و انضباط در همه‌ی شئونات زندگی از جمله امور قرض‌الحسنه(گردش صحیح امور مالی و تنظیم پرداخت‌ها و دریافت‌ها)و با اطمینان می‌توان گفت هر نهاد و مؤسّسه‌ای که این دو اصل تقوا و انضباط را جزء اصول مسلّم و تخلّف‌ناپذیر خود قرار دهد، در واقع از تدبیر و توان مضاعفی بهره می‌برد که نه تنها آسیب‌پذیر نمی‌شود بلکه به سبب جلب حمایت الهی هر روز شکوفاتر و موفّق‌تر از روز قبل به فعّالیّت خود ادامه می‌دهد و عزّت و سیادت و کامیابی و موفقیّت اسلامی را که یک وعده‌ی مسلّم قرآنی است نصیب مجموعه‌ی خود می‌سازد.

با اوصافی که ذکر شد،ابهامی باقی نمی‌ماند که بنابراین برای **حفظ اقتدار صندوق** و تقویت توان این نهاد مردمی،اصیل و خدمتگزار در ارائه‌ی خدمات هر چه مناسبتر به بندگان خدا شایسته است عزیزان،امر **معوقه** را یک امر حیاتی قلمداد کرده تلاش جدّی و صمیمانه‌ی خود را برای حلّ این معضل معمول دارند و در این خصوص از هرگونه مساعدت فکری و اجرایی دریغ نفرمایند.صمیمانه مشتاقیم و اعلام می‌کنیم که از نقطه نظرات عزیزان در خصوص چگونگی مقابله‌ی فرهنگی با پدیده‌ی ناگوار معوّقه، استفاده و استقبال می‌کنیم و امیدواریم با تدابیر لازم و متینی که اندیشیده می‌شود صندوق‌های قرض‌الحسنه بر این مشکل هم فائق آیند و کماکان با برخورداری از توانمندی و نشاط و انگیزه‌ی قوی معنوی،به وظایف الهی ـ انسانی خود عمل نمایند.ان شاء الله